

AMALAN PENGAJARAN PENSYARAH TAHFIZ AL-QURAN DI MALAYSIA

Mohamad Marzuqi Abdul Rahim

Fakulti Sains Kemanusiaan, Universiti Pendidikan Sultan Idris, Tanjung Malim, Malaysia

marzuqi@fsk.upsi.edu.my

Ahmad Yussuf

Program Pendidikan Islam, Akademi Pengajian Islam, Universiti Malaya, Kuala Lumpur, Malaysia

Abd Hadi Borham

Fakulti Sains Kemanusiaan, Universiti Pendidikan Sultan Idris, Tanjung Malim, Malaysia

Muhammad Akramin Kamarul Zaman

Fakulti Sains Kemanusiaan, Universiti Pendidikan Sultan Idris, Tanjung Malim, Malaysia

Abstrak: Makalah ini bertujuan untuk membentangkan persepsi pensyarah dan majikan terhadap amalan pengajaran pensyarah di maahad-maahad tahfiz al-Quran Malaysia. Kajian melibatkan (177) orang pensyarah sebagai sampel dan (6) orang majikan dari beberapa maahad tahfiz terpilih. Bagi mencapai objektif kajian satu set soal selidik yang mengandungi (10) item digunakan sebagai instrumen untuk mengukur persepsi pensyarah terhadap amalan pengajaran. Manakala temubual semi-struktur yang mengandungi (3) soalan digunakan untuk mendapatkan pandangan majikan terhadap peranan yang dimainkan. Dapatan dari soal selidik dianalisis secara deskriptif menunjukkan secara keseluruhan tahap amalan pengajaran pensyarah adalah sederhana dengan nilai min (3.69). Dapatan temubual pula menunjukkan terdapat perbezaan pandangan antara pensyarah dan majikan dalam aspek mempelbagaikan kaedah mengajar. Sementara itu dapatan kajian menunjukkan terdapat perbezaan yang signifikan terhadap tahap amalan pengajaran pensyarah berdasarkan kelayakan akademik iaitu pensyarah berkelulusan ijazah dan ke atas memberikan persepsi yang lebih tinggi (min=3.74). Implikasi kajian merumuskan amalan pengajaran pensyarah perlu dipertingkatkan supaya pendidikan tahfiz al-Quran di Malaysia beroleh kecemerlangan.

Kata kunci: Amalan Pengajaran, Pensyarah, Tahfiz al-Quran.

Pengenalan

Al-Quran adalah sumber kekuatan umat Islam yang diturunkan oleh Allah SWT kepada Nabi Muhammad s.a.w sebagai petunjuk dan rahmat kepada sekalian alam. Dengan al-Quran Nabi Muhammad s.a.w telah berjaya membina masyarakat Muslim berdaya maju melalui pendidikan al-Quran (Shalaby, 1978). Usaha Nabi s.a.w ini telah menjadi ikutan dan diteruskan oleh *al-salaf al-salih* yang telah memberi keutamaan kepada al-Quran sebagai pendidikan awal kepada anak-anak Muslim (al-Nu'umy, 1994). Sehingga ke hari ini umat Islam terus berusaha memelihara al-Quran secara hafazan di dada mahupun dalam bentuk tulisan di dalam mushaf sebagai langkah pertama memahami dan mengamalkan al-Quran dengan lebih konsisten dalam menuju jalan kebenaran sebagaimana firman Allah SWT:

Bermaksud: *“Dia-lah yang telah mengutuskan dalam kalangan orang (Arab) yang ummiy, seorang Rasul (Nabi Muhammad s.a.w) daripada bangsa mereka sendiri, yang membacakan kepada mereka ayat-ayat Allah (yang membuktikan keesaan Allah SWT dan kekuasaan-Nya), dan membersihkan mereka (dari iktiqad yang sesat), serta mengajarkan mereka Kitab Allah (al-Quran) dan Hikmah (pengetahuan yang mendalam mengenai hukum-hukum Syarak). Dan sesungguhnya mereka sebelum (kedatangan Nabi Muhammad s.a.w) itu adalah dalam kesesatan yang nyata.”* (Surah al-Jumu'ah, 2)

Justeru kerajaan Malaysia sejak awal kemerdekaan telah mengorak langkah membina sebuah pusat pengajian berteraskan hafazan al-Quran pada tahun 1966 (Darul Quran, 2015a). Pusat pengajian ini

pada mulanya dikenali sebagai kelas tahfiz al-Quran Masjid Negara telah berkembang menjadi sebuah institut yang kini dikenali sebagai Darul Quran. Model penubuhan pusat pengajian tahfiz al-Quran ini seterusnya dicontohi oleh kerajaan-kerajaan negeri dengan menubuhkan maahad tahfiz al-Quran di setiap negeri (Syed Omar, Muhammad & Mohd. Amin, 2003).

Sebagai sebuah pusat pengajian, maahad-maahad tahfiz beroperasi dengan berteraskan pengajaran dan pembelajaran yang berkaitan dengan al-Quran. Pengajaran secara amnya adalah aktiviti dan proses mengajar, menyoal dan menerangkan yang akan menggalakkan berlakunya proses pembelajaran dalam kalangan pelajar (al-Sagof, 1983). Menurut Md. Zain (1997) apa yang diamalkan oleh guru dalam proses pengajaran dan pembelajaran yang berdasarkan buku teks dan panduan-panduan am dari berbagai sumber adalah amalan pengajaran guru.

Menurut al-Rabi' (2008) pengajaran adalah satu perancangan menjayakan proses pembelajaran bagi satu tempoh yang ditetapkan. Al-Quran amat menitikberatkan perancangan sehingga umat Islam diseru untuk membuat persiapan fizikal dan mental untuk mencapai sesuatu matlamat sebagaimana firman Allah SWT:

Bermaksud: *"Dan kalaulah mereka mahu keluar (untuk turut berperang), tentulah mereka menyediakan persiapan untuknya; tetapi Allah tidak suka pemergian mereka, lalu dilemahkannya semangat mereka, dan dikatakan (oleh Syaitan): Tinggallah kamu bersama-sama orang yang tinggal."* (Surah al-Tawbah, 46)

Perancangan terutamanya dari aspek penajaan sumber tenaga pengajar mahupun pelajar telah ditegaskan di dalam al-Quran supaya keahlian dalam bidang pengajaran dan pembelajaran dipupuk sebagaimana firman Allah SWT:

Bermaksud: *"Dan tidaklah (betul dan elok) orang yang beriman keluar semuanya (pergi berperang); oleh itu hendaklah keluar sebahagian sahaja dari tiap-tiap puak di antara mereka, supaya orang (yang tinggal) itu mempelajari secara mendalam ilmu yang dituntut di dalam agama, dan supaya mereka dapat mengajar kaumnya (yang keluar berjuang) apabila orang itu kembali kepada mereka; mudah-mudahan mereka dapat berjaga-jaga (dari melakukan larangan Allah)."* (Surah al-Tawbah, 122)

Pengajaran juga tidak boleh statik dan harus berkembang seiring dengan perkembangan (al-Tal, 1997; al-Khatib, 2009). Oleh kerana amalan pengajaran guru atau pensyarah amat penting kepada proses pembelajaran pelajar, maka pengajaran yang berstruktur dan direka bentuk dalam satu set prosedur yang memberi keputusan daripada strategi pengajaran paling berkesan perlu difikirkan dan dibina untuk pelajar mencapai hasil pembelajaran (Railgeluth & Stein, 1983; Md. Zain, 1994).

Amalan pengajaran tahfiz al-Quran adalah unik (Hashim, Tamuri & Jemali, 2013). Ia terbentuk daripada empat kaedah mengajar utama iaitu: 1) *Talqin* iaitu guru menyebut ayat-ayat al-Quran, kemudian pelajar menyebut dan mengulang apa yang disebut oleh guru sehingga lancar menghafalnya, 2) *Tikrar* iaitu latih tubi, 3) *Mayl* iaitu cintakan al-Quran, dan 4) *Fahm* iaitu kefahaman terhadap ayat al-Quran (al-Qabisi, 1955). Menurut Salleh (1997) kaedah mengajar itu ialah satu aktiviti pengajaran yang mengandungi langkah-langkah yang tersusun dan dalam tiap-tiap langkah itu pula mempunyai kemahiran dan latihan yang terancang. Oleh yang demikian amalan pengajaran tahfiz perlu dilihat dari aspek kaedah mengajar yang digunakan bagi mencapai objektif pengajaran tahfiz al-Quran.

Al-Ahwani (1995) menyatakan objektif di dalam pengajaran dan pembelajaran hafazan al-Quran ialah *hifz* iaitu pelajar dapat mengingat al-Quran tanpa melihat mushaf, *wa'y* iaitu pelajar dapat menghayati dan memahami ayat yang dibaca serta bersemadi di dalam jiwa, dan *istizhar* iaitu pelajar dapat membaca semula ayat yang dihafaz dengan penuh kelancaran mengikut susunan, huruf, baris dan sebagainya. Bagi mencapai objektif pengajaran tahfiz adalah disarankan pengajaran dan pembelajaran hafazan al-Quran tidak terkeluar daripada kaedah yang boleh membawa kepada ingatan hafazan yang baik dan tidak

mudah lupa kepada al-Quran. Al-Qabisi (1955) telah menyarankan bahawa pengajaran dan pembelajaran hafazan al-Quran tidak terkeluar daripada kaedah yang boleh membawa kepada ingatan hafazan yang baik dan tidak mudah lupa kepada al-Quran iaitu dengan menggunakan empat kaedah seperti yang telah dinyatakan di atas.

Masalah Kajian

Sebuah kelas tahfiz al-Quran akan hanya mempunyai pelajar tidak melebihi 15 orang. Nisbah seorang pensyarah hafiz untuk 15 orang pelajar ini adalah mengambil kira aktiviti yang boleh dijalankan oleh guru di dalam kelas bersama pelajar untuk mencapai matlamat pengajaran dan pembelajaran tahfiz al-Quran (Darul Quran, 2003). Sebuah kelas yang dikendalikan oleh seorang guru hafiz diperuntukkan masa 2 jam setiap hari untuk proses pengajaran dan pembelajaran tahfiz.

Peranan guru untuk melahirkan huffaz ini adalah satu tanggungjawab yang amat berat. Namun dalam pengajaran hafazan al-Quran, timbul pelbagai isu dan masalah. Antaranya ialah kekurangan guru untuk menampung nisbah pelajar yang ideal iaitu 15 orang pelajar bersamaan seorang guru (Abdul Rahim, 2008). Analisa Jabatan Pengajian al-Quran juga menunjukkan 41.3% daripada pensyarah tahfiz terpaksa dilantik sebagai pensyarah jemputan atau sambilan yang dibayar gaji mengikut elaun jam (Darul Quran, 2013). Sebahagian guru tidak berjawatan tetap, tidak mempunyai kelayakan ikhtisas dan pengalaman mengajar kurang daripada 5 tahun (Hashim, 2010). Pihak pengurusan terpaksa menanggung kos perbelanjaan yang agak tinggi untuk membayar elaun kepada guru-guru jemputan atau sandaran. Justeru kajian ini dijalankan bagi melihat tahap sebenar amalan pengajaran guru-guru tahfiz bagi memastikan pengajaran hafazan al-Quran benar-benar efektif bagi melahirkan profesional yang hafiz, mahir lagi berketerampilan selaras dengan keperluan ummah dan negara (Darul Quran, 2015b).

Objektif Kajian

Kajian ini pada umumnya adalah bertujuan melihat amalan pengajaran pensyarah maahad-maahad tahfiz di Malaysia. Bagi menjalankan kajian, pengkaji telah menentukan objektif kajian seperti berikut:

- 1) Mengetahui sejauh mana tahap amalan pengajaran yang diamalkan oleh pensyarah Darul Quran dan maahad-maahad tahfiz al-Quran dari persepsi pensyarah dan majikan.
- 2) Mengukur perbezaan yang signifikan pada pemboleh ubah jantina, jenis institusi bertugas, kelayakan akademik dan taraf perjawatan daripada jawapan responden kajian dalam kalangan pensyarah.

Metodologi Kajian

Bagi mencapai objektif kajian, pengkaji menjalankan kajian deskriptif yang menggunakan kaedah kajian kualitatif dan kuantitatif (*mixed approached*). Soal selidik yang telah diubah suai daripada kajian lepas digunakan untuk mengutip data dalam kalangan pensyarah. Manakala temubual semi-struktur pula digunakan untuk mendapatkan pandangan majikan terhadap tahap amalan pengajaran pensyarah di Darul Quran dan MTQN.

Populasi kajian ialah semua pensyarah di Darul Quran dan MTQN yang berjumlah (219) orang untuk soal selidik dan 12 orang pengetua atau pengarah selaku majikan bagi sesi 2013/2014 untuk temubual. Oleh kerana populasi kajian adalah kecil dan terhad (*finite population*) maka semua populasi diambil sebagai sampel kajian (Abu Zeinah, al-Shayb, 'Ubabineh & al-Na'imi, 2006). Sebanyak 219 soal selidik telah diedarkan dan hanya 182 telah dikembalikan. Daripada jumlah tersebut hanya 177 soal selidik sahaja yang boleh dilakukan ujian statistik kerana 5 soal selidik didapati tidak dilengkapkan oleh responden.

Bagi menentukan kesahan dalaman soal selidik dan set soalan temubual semi-struktur telah dirujuk kepada empat belas orang pakar yang berpengalaman luas dalam bidang masing-masing yang terdiri daripada kepakaran dalam bidang pengurusan pendidikan, pendidikan tahfiz, pendidikan Islam dan penyelidikan. Manakala kebolehpercayaan item-item dalam soal selidik ini telah dilakukan satu analisis data untuk mendapatkan nilai *Alpha-Cronbach*. Didapati instrumen soal selidik pensyarah terhadap tahap amalan pengajaran mempunyai kebolehpercayaan yang tinggi, iaitu nilai *Alpha-Cronbach* 0.95 seperti ditunjukkan dalam **Jadual (1)**. Jadual ini menunjukkan bahawa instrumen tersebut mempunyai kebolehpercayaan yang tinggi.

Jadual (1): Nilai Kebolehpercayaan

Indikator	Nilai <i>Alpha-Cronbach</i>
Sangat Tinggi	0.90 - 1.00
Tinggi	0.70 - 0.89
Sederhana	0.30 - 0.69
Rendah	0.00 - 0.30

Sumber: Brymen & Cramer (1999)

Proses penganalisan data-data kuantitatif ini dilakukan secara deskriptif melalui analisis berkomputer menggunakan perisian *Statistical Package for Social Sciences Version 2.0*. Statistik deskriptif yang digunakan ialah frekuensi, peratusan, min dan sisihan piawai. Pengkaji menghuraikan analisis deskriptif ini dengan menggunakan jadual interpretasi min yang telah dirumuskan oleh al-Sarayirah (2009) seperti di **Jadual (2)**. Interpretasi terhadap min disusun mengikut turutan menurun dari min yang paling tinggi hingga kepada min yang paling rendah.

Jadual (2): Interpretasi Nilai Min

Skor Min	Interpretasi
3.70 – 5.00	Tinggi
2.35 – 3.69	Sederhana
1.00 – 2.34	Rendah

Sumber: Al-Sarayirah (2009)

Dapatan Kajian

Demografi Pensyarah Tahfiz al-Quran

Demografi pensyarah tahfiz al-Quran dalam kajian ini merangkumi pemboleh ubah jantina, jenis institusi, kelayakan akademik dan taraf perjawatan pensyarah di maahad-maahad tahfiz. Dapatan kajian adalah seperti dalam **Jadual (3)**.

Daripada 177 orang pensyarah yang mengajar di Darul Quran JAKIM dan MTQN, majoriti pensyarah adalah lelaki iaitu seramai 134 orang (75.7%) manakala pensyarah perempuan pula hanya 43 orang (24.3%). Sementara itu jumlah pensyarah di Darul Quran dan MTQN hampir sama banyak iaitu 83 orang pensyarah di Darul Quran JAKIM (46.3%) dan 95 orang pensyarah di MTQN (53.7%). Dari aspek kelayakan akademik majoriti pensyarah seramai 144 orang (81.4%) berkelulusan Sarjana Muda dan ke atas, sementara hanya 33 orang pensyarah (18.6%) berkelulusan Diploma.

Jadual (3): Taburan Responden Pensyarah Tahfiz Mengikut Kategori

Pembolehubah	Kategori	Kekerapan	%
Jantina	Lelaki	134	75.7
	Perempuan	43	24.3
Institusi	Darul Quran	82	46.3
	MTQN	95	53.7
	Pensyarah Tetap	96	54.2
Taraf Jawatan	Pensyarah Kontrak/ Sambilan/ Jemputan	81	45.8
Kelayakan Akademik	Diploma Sarjana Muda dan ke atas	33 144	18.6 81.4

Amalan Pengajaran Pensyarah Tahfiz

Amalan pengajaran pensyarah Darul Quran dan MTQN daripada maklum balas pensyarah terhadap soal selidik yang diedarkan dianalisis mengikut min dan sisihan piawai serta interpretasi pensyarah terhadap tahap amalan pengajaran pensyarah seperti dalam **Jadual (4)**.

Jadual (4): Interpretasi Amalan Pengajaran Pensyarah Tahfiz

Bil	Item Pengajaran	Min	S.P	Interpretasi
1	Menepati waktu kuliah sepertimana yang dijadualkan	4.05	.80	Tinggi
2	Menilai pelajar dengan kaedah yang pelbagai	3.93	.85	Tinggi
3	Menggunakan pelbagai teknik dan kaedah dalam pengajaran	3.83	.88	Tinggi
4	Mengikuti perkembangan terbaru dalam bidang saya ajar	3.80	.81	Tinggi
5	Melatih pelajar dengan kemahiran berfikir kreatif dan kritis melalui pemahaman ayat-ayat al-Quran	3.77	.94	Tinggi
6	Membuat rancangan pengajaran saya setiap hari dan semester	3.75	.96	Tinggi
7	Membimbing pelajar mencari dan memilih sumber rujukan	3.62	.90	Sederhana
8	Mengkhususkan waktu pertemuan dengan pelajar selain waktu pengajaran	3.49	.99	Sederhana
9	Mengingati hafazan al-Quran dengan baik	3.45	.86	Sederhana
10	Menggunakan teknologi baru dalam pengajaran	3.19	1.04	Sederhana
Keseluruhan		3.69	.62	Sederhana Tinggi

Jadual (4) menunjukkan min, sisihan piawai dan interpretasi tahap amalan pengajaran guru di maahad-maahad tahfiz dari persepsi pensyarah. Dapatan menunjukkan secara keseluruhan amalan pengajaran pensyarah berada pada tahap yang sederhana (min=3.69, sp=0.62). Dapatan juga menunjukkan bahawa enam item amalan pengajaran pensyarah mencatatkan interpretasi min pada tahap tinggi dan empat item mencatatkan interpretasi min pada tahap sederhana.

Item yang mendapat interpretasi min pada tahap tinggi ialah item menepati waktu kuliah sepertimana yang dijadualkan (min=4.05, sp=0.80) peratus amat kerap dan kerap 78.5%, item menilai pelajar dengan kaedah yang pelbagai (min=3.93, sp=0.85) peratus amat kerap dan kerap 71.8%, item menggunakan pelbagai teknik dan kaedah dalam pengajaran (min=3.83, sp=0.88) peratus amat kerap dan kerap 64.4%, item mengikuti perkembangan terbaru dalam bidang saya ajar (min=3.80, sp=0.81) peratus amat kerap dan kerap 67.8%, item melatih pelajar dengan kemahiran berfikir kreatif dan kritis melalui pemahaman ayat-ayat al-Quran (min=3.77, sp=0.94) peratus amat kerap dan kerap 62.2% dan item membuat rancangan pengajaran saya setiap hari dan semester (min=3.75, sp=0.96) peratus amat kerap dan kerap 64.9%.

Manakala item yang mendapat interpretasi sederhana ialah item membimbing pelajar mencari dan memilih sumber rujukan (min=3.62, sp=0.90) peratus amat kerap dan kerap 57%, item mengkhususkan waktu pertemuan dengan pelajar selain waktu pengajaran (min=3.49, sp=0.99) peratus amat kerap dan kerap 53.7%, item mengingati hafazan al-Quran dengan baik (min=3.45, sp=0.86) peratus amat kerap dan kerap 40.2% dan item menggunakan teknologi baru dalam pengajaran (min=3.19, sp=1.04) peratus amat kerap dan kerap 38.4%.

Sementara itu dapatan daripada temubual semi-struktur menunjukkan tiga daripada enam orang majikan berpuas hati dengan prestasi pensyarah dalam aspek amalan pengajaran kerana pensyarah dikatakan memberi kerjasama yang baik dalam aspek pengajaran dan pembelajaran serta dapat melaksanakan tugas yang diberikan mengikut perancangan dan jadual yang diberikan dan mereka dikatakan berusaha untuk mencapai objektif pengajian tahfiz yang dihasratkan di samping memperkasakan hafazan al-Quran dan dedikasi dalam menunaikan amanah dan tanggungjawab. Manakala sebahagian majikan kurang berpuas hati dengan pengajaran pensyarah dan berpandangan pensyarah hanya menjalankan rutin pengajaran tanpa ada sebarang inovasi dalam pengajaran, mereka juga dilihat hanya bergantung dengan teknik pengajaran secara tradisional serta kurang pendedahan kepada teknologi baru dalam pengajaran, sementara terdapat juga pensyarah dikatakan memulakan pengajaran tanpa persediaan yang cukup.

Perbezaan Amalan Pengajaran Berdasarkan Demografi Pensyarah Tahfiz

Hasil Analisis Varian Sehalu bagi menguji skor min dan sisihan piawai amalan pengajaran pensyarah berdasarkan demografi jantina, jenis institusi, kelayakan akademik dan taraf perjawatan adalah seperti dalam **Jadual (5)**.

Jadual (5): Analisa Perbezaan Min Amalan Pengajaran Pensyarah Mengikut Demografi

Jantina	Lelaki	Min	3.67
		Sp	.65
	Perempuan	Min	3.72
		Sp	.49
Jenis Institusi	Darul Quran	Min	3.62
		Sp	.67
	MTQN	Min	3.74
		Sp	.56
Kelayakan Akademik	Diploma	Min	3.45
		Sp	.75
	Sarjana Muda dan ke atas	Min	3.74
		Sp	.57
Taraf Perjawatan	Pensyarah Tetap	Min	3.73
		Sp	.62
	Pensyarah Kontrak/ Sambilan/ Jemputan	Min	3.63
		Sp	.61

Bagi menerangkan perbezaan yang signifikan di antara nilai min pemboleh ubah jantina, jenis institusi, kelayakan akademik dan taraf perjawatan, Analisis Linear Univariat dijalankan dan hasilnya adalah seperti dalam **Jadual (6)**.

Jadual (6): Analisis Linear Univariat Persepsi Pensyarah Terhadap Amalan Pengajaran Berdasarkan Pemboleh Ubah Jantina, Jenis Institusi, Kelayakan Akademik dan Taraf Jawatan

Kesan Utama	Jumlah Kuasa Dua	Darjah Kebebasan	Min Kuasa Dua	Nilai F	Signifikan
Jantina	.347	1	.347	.924	.338
Jenis Institusi	.133	1	.133	.354	.553
Kelayakan Akademik	1.837	1	1.837	4.894	.028*
Taraf Jawatan	.205	1	.205	.545	.461
Ralat	64.559	172	.375		
Jumlah	2475.790	177			

Signifikan pada aras $p < 0.05$

Hasil Analisis Linear Univariat daripada jadual di atas menunjukkan tidak terdapat perbezaan yang signifikan tahap amalan pengajaran pensyarah berdasarkan jantina pensyarah ($F(1, 172)=0.924$, $p=0.338$). Ini bermakna tahap amalan pengajaran pensyarah lelaki dan pensyarah perempuan adalah sama. Perbandingan persepsi pensyarah terhadap amalan pengajaran pensyarah berdasarkan jenis institusi menunjukkan tidak terdapat perbezaan yang signifikan tahap amalan pengajaran pensyarah berdasarkan jenis institusi ($F(1, 172)=0.354$, $p=0.553$). Ini bermakna tahap amalan pengajaran pensyarah di Darul Quran dan MTQN adalah sama. Manakala hasil Analisis Linear Univariat menunjukkan terdapat perbezaan yang signifikan terhadap tahap amalan pengajaran pensyarah berdasarkan kelayakan akademik ($F(1, 172)= 4.894$, $p=0.028$). Ini bermakna pensyarah berkelulusan ijazah dan ke atas memberikan persepsi yang lebih tinggi ($\text{min}=3.74$) berbanding pensyarah berkelulusan diploma ($\text{min}=3.45$) terhadap tahap amalan pengajaran pensyarah. Seterusnya Analisis Linear Univariat juga menunjukkan tidak terdapat perbezaan yang signifikan terhadap tahap amalan pengajaran pensyarah berdasarkan taraf perjawatan ($F(1, 172)=0.545$, $p=0.461$). Ini bermakna tahap amalan pengajaran pensyarah berjawatan tetap dan pensyarah kontrak, jempunan atau sambilan adalah sama.

Perbincangan

Dapatan kajian menunjukkan bahawa tahap amalan pensyarah di maahad-maahad tahfiz secara keseluruhan adalah sederhana dan mereka lebih menumpukan kepada perancangan dan pelaksanaan pengajaran mengikut apa yang dirancang dan membuat rancangan pengajaran harian dan semester. Dapatan temubual turut menunjukkan pensyarah berusaha mencapai objektif pengajaran tahfiz sebagaimana yang dirancang. Ini bertepatan dengan pandangan Md. Zain (1997) dan al-Rabi' (2008) yang menekankan akan pentingnya perancangan dalam pengajaran.

Dapatan soal selidik kajian juga turut menunjukkan bahawa amalan pengajaran pensyarah merujuk kepada mempelbagaikan kaedah dalam menilai penguasaan pelajar, mempelbagaikan teknik dan kaedah dalam pengajaran, sering mengikuti perkembangan terbaru dalam bidang pengajaran al-Quran dan melatih pelajar dengan kemahiran kreatif dan kritis melalui pengajaran dan pembelajaran dalam kuliah.

Hal ini turut disarankan oleh al-Tal (1997) dan al-Khatib (2009) kepada pensyarah dalam melaksanakan proses pengajaran. Walau bagaimanapun dapatan temubual semi-struktur bersama majikan menunjukkan pensyarah banyak bergantung kepada teknik tradisional dan kurang berinovasi dalam pengajaran.

Walaupun bagaimanapun bimbingan pensyarah kepada pelajar untuk memilih sumber rujukan berada pada tahap yang sederhana berkemungkinan sumber rujukan yang disediakan oleh maahad adalah terhad. Sementara itu dapatan temubual turut menyatakan pensyarah hanya menjalankan pengajaran sebagai rutin. Hal ini perlu kepada penambahbaikan sebagaimana yang disarankan oleh Md. Zain (1997) guru atau pensyarah perlu mempelbagaikan sumber rujukan.

Dapatan kajian juga menunjukkan pensyarah kurang menyediakan waktu pertemuan khusus kepada pelajar selain waktu pengajaran bagi tujuan bimbingan berterusan sedangkan menurut Dalip & Mohd. Meerah (1991) dan Marzuki, Ishak, Wing & Siraj (1993), keberkesanan pengajaran guru bukan sahaja di dalam kelas malah menjangkau konsep guru sebagai agen pemangkin dalam perkembangan dan pertumbuhan pelajar serta penggerak dan pembimbing berterusan kepada usaha pembelajaran pelajar. Interaksi pensyarah dan pelajar sama ada di dalam atau di luar bilik kuliah perlu dihubungkan dengan aspek bimbingan dan kaunseling (Tamuri, 2005).

Dari aspek penguasaan pensyarah terhadap hafazan al-Quran pula berada pada tahap sederhana, ini berkemungkinan mereka tidak melakukan *muraja'ah* (ulang kaji hafazan) secara berterusan dan konsisten sedangkan pensyarah tahfiz perlu menjadi model yang baik kepada pelajar seperti yang ditegaskan oleh al-Ahwani (1995) bagi mencapai objektif pendidikan tahfiz.

Dari aspek penggunaan teknologi dalam pengajaran juga berada pada tahap yang sederhana yang menunjukkan pensyarah kurang menggunakan teknologi dalam pengajaran tahfiz mereka. Dapatan temubual dengan majikan juga turut menyokong perkara ini. Pensyarah dikatakan kurang menekankan penggunaan teknologi dalam pengajaran disebabkan kurang pendedahan mahupun persediaan. Hal ini bertentangan dengan apa yang disarankan oleh al-Ahwani (1995) dan Abu al-Fida' (2006) kepada guru untuk mempelbagaikan penggunaan deria dalam pengajaran dan pembelajaran tahfiz.

Dapatan analisis perbezaan skor min menunjukkan terdapat perbezaan yang signifikan bagi pemboleh ubah kelayakan akademik di mana pensyarah berkelulusan ijazah pertama dan ke atas memberi interpretasi yang lebih tinggi terhadap tahap amalan pengajaran pensyarah berbanding pensyarah berkelulusan diploma. Ini mungkin disebabkan pengetahuan dan kemahiran yang diperlukan oleh seseorang pensyarah melalui kelayakan akademik yang lebih tinggi mendorong pensyarah menyampaikan pengajaran yang lebih baik.

Implikasi

Perkara yang paling asas dalam semua bentuk pengajaran ialah perancangan pengajaran dan pembelajaran. Justeru amalan merancang pengajaran tahfiz dengan sebaik mungkin perlu diteruskan bagi menjamin tercapainya objektif pendidikan tahfiz itu sendiri. Pemantauan daripada majikan terhadap perancangan pengajaran dan pembelajaran pensyarah juga perlu diberi perhatian bagi membuat penambahbaikan dari masa ke semasa.

Pensyarah juga perlu memberi perhatian terhadap penggunaan teknologi dalam pengajaran tahfiz bagi memaksimumkan penggunaan deria dalam pembelajaran pelajar. Pihak majikan pula disaran menyediakan prasarana pembelajaran yang kondusif sebagai galakan kepada pensyarah menggunakan teknologi dalam pengajaran mereka. Begitu juga pensyarah perlu meningkatkan usaha mempelbagaikan sumber rujukan dalam pengajaran seterusnya menggalakkan pelajar merujuk pelbagai sumber di samping buku-buku rujukan di perpustakaan juga harus dipertingkatkan.

Aspek peruntukan masa untuk pertemuan di antara pensyarah dan pelajar di luar kelas pembelajaran perlu diberi perhatian. Ini kerana pelajar yang datang ke maahad-maahad tahfiz mempunyai latar belakang yang pelbagai. Sebahagian daripada masalah yang berkaitan dengan pembelajaran mungkin dapat diselesaikan dengan memberi peluang kepada pelajar berbincang dengan pensyarah di luar bilik kuliah.

Dapatan kajian terhadap perbezaan amalan pengajaran pensyarah yang diperoleh dalam kajian ini memberi kefahaman tentang faktor kelayakan minima akademik yang perlu diambil perhatian oleh semua pihak yang terlibat dalam merancang pengambilan pensyarah tahfiz agar kecemerlangan pengajaran dan pembelajaran tahfiz dapat dicapai. Pensyarah dicadangkan berkelayakan atau meningkatkan kelayakan akademik sekurang-kurangnya di peringkat sarjana muda. Manakala faktor-faktor lain dalam kajian ini iaitu perbezaan jantina, jenis institusi tempat bertugas dan taraf jawatan yang kurang memberi kesan kepada pengajaran pensyarah perlu dilihat dari aspek lain pada kajian yang seterusnya.

Kesimpulan

Kajian ini memberi gambaran amalan pengajaran pensyarah dari persepsi pensyarah dan majikan. Dapatan kajian menunjukkan secara keseluruhan amalan pengajaran pensyarah tahfiz adalah sederhana dan harus dipertingkatkan, sementara beberapa kelemahan seperti kurangnya penggunaan teknologi dalam pengajaran, kurangnya penggunaan sumber rujukan yang pelbagai dan kurangnya peruntukan waktu pertemuan dengan pelajar di luar bilik kuliah perlu diatasi dengan sebaik mungkin.

References

- Abdul Rahim, M. M. (2008). Pengajaran Mata Pelajaran Hafazan al-Quran: Suatu Kajian Maahad Tahfiz al-Quran Zon Tengah. (Master Project Report, Fakulti Sains Kognitif dan Pembangunan Manusia, Universiti Pendidikan Sultan Idris, Tanjung Malim).
- Abu al-Fida', M. 'I. (2006). *Kayfa Nahfaz al-Qur'an*. Dar al-Salam.
- Abu Zeinah, F., al-Shayb, A. H., 'Ubabineh, 'I., & al-Na'imi, M. (2006). *Al-Ihsa' fi al-Bahth al-'Ilmi*. Dar al-Masirah li'l-Nashr.
- Al-Ahwani, A. F. (1995). *Al-Tarbiyah fi al-Islam wa-Ta'lim fi Ra'y al-Qabisi*. Dar al-Fikr al-'Arabi.
- Al-Khatib, A. (2009). *Al-Ta'lim al-'Ali: Al-Isbkalyyat wa'l-Tabaddiyat*. 'Alam al-Kutub al-Hadith.
- Al-Nu'umy, 'A. A. (1994). *Kaedah dan Teknik Pengajaran Menurut Ibnu Khaldun dan al-Qabisi*. Translation Edition. Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Al-Qabisi, A. H. 'A. (1955). *Al-Risalah al-Mufassalah li-Ahwal al-Muta'allimin wa-Ahkam al-Mu'allimin wa'l-Muta'allimin*. Dar Ihya' al-Kutub al-'Arabiyah.
- Al-Rabi', S. H. (2008). *Al-Ta'lim al-'Ali fi 'Asr al-Ma'rifah*. Dar al-Shuruq.
- Al-Sagof, S. A. (1983). *Ilmu Pendidikan Pedagogi*. Heinemann Asia.
- Al-Sarayirah, K. A. (2009). *Al-Tamathul al-Tanzimi wa'l-Ada' al-Wazifi fi al-Idarah al-Jami'yyah*. Dar Kunuz al-Ma'rifah.
- Al-Tal, S. M. (1997). *Qawa'id al-Tadris fi al-Jami'ah*. Dar al-Fikr li'l-Tiba'ah wa'l-Nashr.
- Brymen, A., & Cramer, D. (1999). *Quantitative Data Analysis with SPSS Release 8 for Windows: A Guide for Social Scientists*. Routledge.
- Dalip, A. R., & Mohd. Meerah, T. S. (1991). *Isu-isu Latihan Mengajar*. Fajar Bakti Sdn. Bhd..
- Darul Quran (2003). *Kertas Permohonan Penggredan dan Penstrukturatan Semula Perjawatan Darul Quran JAKIM*.
- _____ (2013). *Maklumat Pensyarah Darul Quran dan Pensyarah Maahad Tahfiz al-Quran Negeri*. Jabatan Pengajian al-Quran.
- _____ (2015a). *Maklumat Korporat: Sejarah Darul Quran*. Retrieved Feb 12, 2015, from <http://www.darulquran.gov.my/>

- _____ (2015b). *Maklumat Korporat: Objektif, Visi, Misi, Falsafah*. Retrieved Feb 12, 2015, from <http://www.darulquran.gov.my/>
- Hashim, A. (2010). *Penilaian Pelaksanaan Kurikulum Tahfiz al-Quran di Darul Quran JAKIM dan Maahad Tahfiz al-Quran Negeri*. (Ph.D Thesis, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi).
- Hashim, A., Tamuri, A. H., & Jemali, M. (2013). *Latar Belakang Guru Tahfiz dan Amalan Kaedah Pengajaran Tahfiz al-Quran di Malaysia*. *The Online Journal of Islamic Education*, 1(1), 28-39.
- Marzuki, S., Ishak, Z., Wing, L. P., & Siraj, S. (1993). *Pendidikan di Malaysia*. Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Md. Zain, I. (1997). *Keberkesanan Reka Bentuk Pengajaran Bersistem di Kalangan Pelajar-pelajar Sekolah Menengah*. (Ph.D Thesis, Universiti Sains Malaysia, Pulau Pinang).
- Reigeluth, C. M., & Stein, F. S. (1983). *Instructional Design Theories and Models: An Overview of Their Current States*. Lawrence Erlbaum.
- Salleh, A. M. (1997). *Pendidikan Islam: Falsafah, Pedagogi dan Metodologi*. Fajar Bakti Sdn. Bhd..
- Shalaby, A. (1978). *Al-Tarbiyah al-Islamiyyah Nuzumu-ha Falsafatu-ha Tariqhu-ha*. Maktabah al-Nahdah al-Misriyyah.
- Syed Omar, S. A. T., Muhammad, K. A., & Mohd. Amin, M. Z. (2003). *Tahfiz al-Quran: Sejarah dan Perkembangannya*. (Proceeding of Seminar Kaedah Pengajaran dan Tahfiz al-Quran Peringkat Kebangsaan, Kolej Universiti Islam Malaysia, Nilai).
- Tamuri, A. H. (2005). *Hala Tuju dan Cabaran Pendidikan Islam dalam Era Globalisasi*. (Proceeding of Seminar Pendidikan dan Penghayatan Islam, Jabatan TITAS, Universiti Pendidikan Sultan Idris, Tanjung Malim).